

Bank Wereld

Bankmedewerkers geven bijna 5.000 gastlessen tijdens de Week van het geld

Prof. Clemens Kool (CPB) en Marieke Blom (ING) in gesprek over het voorspellen van de economie

‘We moeten oppassen dat we niet doorslaan met de regelzucht’ - Cora van Nieuwenhuizen (VVD)

FinTech: kans of bedreiging?

FinTech is hot. Met grote snelheid dienen nieuwe initiatieven zich aan. Start-ups, bestaande grote technologische instellingen en zeker ook banken hebben de focus gericht op de mogelijkheden die de technologische vooruitgang klanten en ondernemingen kan bieden. Van betalingsverkeer tot vermogensbeheer, van peer-to-peer-leningen tot crowdfunding, richt een nieuwe generatie van start-ups haar ontwerpende kracht op het hart van de industrie. En FinTech groeit snel. Uit recent onderzoek van De Nederlandsche Bank (DNB) blijkt dat de durfkapitaalinvesteringen in FinTech-bedrijven vorig jaar is gestegen van 2 miljard dollar in 2010 tot 20 miljard dollar. McKinsey verwacht dat in de komende vijf jaar een derde van de inkomsten van de banken onder druk zal komen. 10 procent gaat naar nieuwe spelers en de winstmarge zal dalen met 15 procent. Worden banken daarmee in de toekomst overbodig? Dat denk ik niet. Ik geloof dat er altijd plaats zal zijn voor banken die zich met een niet-aflatende nieuwsgierigheid kunnen aanpassen aan de veranderende behoeften van hun klanten. Banken zijn FinTech-bedrijven avant la lettre. Kijk maar naar het internetbankieren en alle vernieuwingen in het betalingsverkeer. Er zijn proeven met het gebruik van de betaalpas in het openbaar vervoer en met iDIN: een nieuwe dienst van de banken waarmee consumenten zich bij andere organisaties online kunnen identificeren, met de veilige en vertrouwde inlogmiddelen van hun eigen bank. Er zijn enorme innovaties aan de gang, en niet alleen bij banken. Een goede samenwerking tussen banken, nieuwkomers, overheid en toezichhouders is belangrijk. Om samen te komen tot een sterk financieel digitaal ecosysteem. Dat gaat niet vanzelf. Recent onderzoek van Rabobank, ING Nederland, Holland FinTech en adviesbureau Roland Berger liet zien dat de Nederlandse FinTech-sector oploopt tegen verouderde regelgeving, onvoldoende kennis bij toezichhouders en gebrekkige samenwerking tussen alle betrokkenen. Daarom is het goed dat AFM en DNB FinTech inmiddels stevig op de agenda hebben gezet en dat minister Dijsselbloem Willem Vermeend heeft aangesteld als ‘FinTech-ambassadeur’ met als doel de aanwezige barrières te slechten zodat we geen economische groeikansen missen. Wij trekken graag samen met hem op. Nederlandse banken hebben immers een traditie hoog te houden op het gebied van financiële innovatie: van de oprichting van de Amsterdamse Wisselbank in 1609 die de basis legde voor het girale bankverkeer tot online bankieren waardoor we internationaal vooroplopen. En dat moeten we zo houden!

.....
Column
.....
Chris Buijink
Voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken
@chrisbuijink
.....

Opening 'Week van het geld 2016

Colofon

Redactieadres:
Gustav Mahlerplein 29-35
1082 MS Amsterdam
Postbus 7400, 1007JK Amsterdam
020 550 2888
info@nvb.nl

Eindredactie: Bart van Leeuwen en Sofia van de Ven
Redactie: Ivo Bolluijt, Floris Mreijen, Hubert Schokker, Willem de Vocht, Simon Zwagemakers
Fotografie: Marcel Bakker, Hermien Lam, Marcel Molle, Norbert Waalboer
Vormgeving: Gijs Sierman, Amsterdam
Productie: Yardmen, Amsterdam

Inhoud

- 2

Chris Buijink
Column
- 4

Bankmedewerkers geven bijna 5.000 gastlessen tijdens Week van het geld
Uitgelicht
- 6

Openhartige gesprekken over de financiële sector
Dialoog
- 8

Voorspellers begeven zich op onbekend terrein
De ontmoeting
- 12

Keer het tij: Hang op! Klik weg! Bel uw bank!
Campagne
- 13

Ineke Dezentjé Hamming-Bluemink
Gastcolumn
- 14

Cora van Nieuwenhuizen, Europarlementariër VVD
Interview
- 16

Het verhaal van de banken
Feiten en cijfers
- 17

Nieuws Den Haag
Politiek nieuws
- 18

Kort
Korte nieuwsberichten
- 19

Ode aan het dwarsdenken
Recensie
- 20

Bank in contact

Bankmedewerkers geven bijna **5.000** gastlessen tijdens **Week van het geld**

Medewerkers van vijftien banken gaven dit jaar bijna 5.000 gastlessen op zo'n 2.300 basisscholen tijdens de Week van het geld (14 t/m 18 maart). De Week van het geld werd dit jaar voor de zesde keer georganiseerd. De week is een initiatief van het platform Wijzer in geldzaken waarin meer dan veertig organisaties samenwerken om de consument wijzer in geldzaken te maken. Het gastlesprogramma 'Bank voor de klas' is een van de onderdelen van de Week van het geld. Centraal in de gastles staat de Cash Quiz, een klassikaal teamspel dat past bij de leeftijd en belevingswereld van

Uitgelicht

Arthur Reitsma

Hoofd Particuliere Dienstverlening

kinderen en is afgestemd op de leerdoelen van het Nibud. Dit jaar speelt presentatrice Dolores Leeuwin, bekend van het tv-programma 'het Klok-huis', de hoofdrol in de films die deel uitmaken van de Cash Quiz. Na afloop van de officiële opening van de Week van het geld door koningin Máxima gaven staatssecretaris Jetta Klijnsma en voorzitter Chris Buijink van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) een gastles op basisschool de Pontonnier in Hoorn. De les vormde de aftrap voor gastlessen aan meer dan 120.000 kinderen die bankmedewerkers tijdens de Week van het geld verzorgden op scholen in heel Nederland.

**Frans Woelders CEO
Retail Banking ABN
AMRO geeft gastles**

Kidsreporters

Kidsreporters Cato en Seppe hebben verslag gedaan van de opening van de Week van het geld. Kijk op Bankvoordeklas.nl en beleef de opening zoals zij die hebben beleefd!

Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Jetta Klijnsma en Chris Buijink voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken geven een gastles

Kinderen spelen de Cash Quiz

Met het luiden van de schoolbel opent Koningin Máxima de Week van het geld 2016

steeds meer via 'plastic geld' verlopen, zorgen ervoor dat geldzaken ingewikkelder worden. Het is noodzakelijk om leerlingen daarop voor te bereiden. De bovenbouw van de basisschool is een goede periode om aan die kennis en vaardigheden te werken, want de kinderen krijgen op die leeftijd steeds meer financiële verantwoordelijkheid. De NVB hecht daarom groot belang aan financiële educatie, zodat kinderen verstandig leren omgaan met geld. Meer informatie over Bank voor de klas vindt u via de website Bankvoordeklas.nl. Inmiddels heeft de Week van het geld op initiatief van de NVB navolging gekregen in Europa. Tijdens de European Money Week die ook op maandag 14 maart van start ging werden in meer dan 24 landen tal van activiteiten rondom financiële educatie georganiseerd. Daarbij hebben medewerkers van veel Europese banken, van IJsland tot Litouwen, een financiële gastles verzorgd. Meer informatie over de verschillende activiteiten tijdens de Week van het geld en de European Money Week vindt u via de websites Weekvanhetgeld.nl en Europeanmoneyweek.eu.

Openhartige gesprekken over de financiële sector

Rens van Tilburg

Robin Fransman

In het boek ‘Banken, buffers en belastingbetalers’ praten bank-bestuurders en economen open met elkaar over de toekomst van de financiële sector en de maatregelen die een nieuwe crisis moeten voorkomen. Bankiers en economen hebben meer begrip voor elkaar gekregen, vertellen auteurs Robin Fransman (De Argumentenfabriek) en Rens van Tilburg (Sustainable Finance Lab en Universiteit Utrecht).

.....
Rens van Tilburg
.....

Rens van Tilburg is als directeur van het Sustainable Finance Lab verbonden aan de Utrecht University School of Economics. Daarvoor was hij senior onderzoeker bij de Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO). Na zijn studie algemene economie aan de Universiteit van Maastricht werkte hij onder meer bij KPMG, GroenLinks en de Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT). Hij publiceert regelmatig over de financiële sector.

.....
Robin Fransman
.....

Robin Fransman is Hoofd Financiële Sector bij De Argumentenfabriek. Van 2007 tot en met 2014 was hij adjunct-directeur bij het Holland Financial Centre. Daarvoor werkte hij onder meer als Senior Equity Manager bij Van Lanschot Bankiers en als senior toezichthouder bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Hij publiceert in diverse media over de ontwikkelingen in de financiële sector. Fransman studeerde politicologie en politieke economie.

Eind 2013 wordt een groep bankiers en economen naar de Tweede Kamer geroepen voor een hoorzitting. Het hoogtepunt van de crisis is achter de rug en de politiek buigt zich over de vraag hoe een toekomstige crisis kan worden voorkomen. Politici willen de deskundigen aan de tand voelen over de veiligheid van de banken en de invoering en aanscherping van wet- en regelgeving. Tijdens die hoorzitting blijkt dat bankiers

en economen het niet met elkaar eens zijn over de manier waarop een crisis kan worden voorkomen. Noch over de vraag of de banken inmiddels veilig zijn. De verhitte discussies zijn aanleiding voor de NVB om een aantal bijeenkomsten te organiseren waar bankiers en economen met elkaar van gedachten kunnen wisselen, vertelt Robin Fransman, Hoofd Financiële Sector bij De Argumentenfabriek. De NVB-bijeenkomsten smaken naar meer en het idee voor ‘Banken, buffers en belastingbetalers’ is geboren. Dat boek werd geen gebundelde reeks verslagen van de bijeenkomsten, maar de weergave van gesprekken die bankiers en economen later voerden onder leiding van Fransman en Van Tilburg. De grote vraag was hoe ver bankiers wilden gaan in de gesprekken voor het boek, vertelt Fransman. “Sinds het uitbreken van de crisis in 2008 zijn bankiers behoorlijk zwijgzaam. Lange tijd was de heersende opinie onder bankiers: ‘Als je geschoren wordt, moet je stilzitten’. Maar de gesprekken hadden juist een heel open karakter. De sfeer was ronduit goed. Het werd al snel duidelijk dat de relatie tussen bankiers en economen gebaseerd is op vertrouwen en wederzijds respect.” Die openheid is van groot belang, stelt Van Tilburg. “Er is een open dialoog tussen het bankwezen en de wetenschap nodig om lessen te kunnen trekken uit de crisis. Veel economen zien het einde van de crisis als hét moment om goede nieuwe wet- en regelgeving in te voeren. De crisis ligt nog vers in het geheugen. Als we nu niet ingrijpen, lopen we het risico dat het over tien of vijftien jaar opnieuw fout gaat. In economisch goede tijden is nu eenmaal minder oog voor risico’s.” Tijdens de gesprekken zagen Fransman en Van Tilburg dat bankiers en economen meer begrip voor elkaar kregen. Dat was volgens de auteurs niet vanzelfsprekend. Bankiers en

economen gebruiken een andere terminologie. Bovendien redeneren bankiers vaak vanuit de eigen balans. “Ze zien dat de verliezen op hypotheken beperkt zijn, terwijl juist het MKB problemen oplevert. Dus hoezo is de ruime hypotheekverstrekking problematisch?”, licht Van Tilburg toe. “Economen hebben juist een bredere blik en zien dat door de hoge hypotheekschuld de bestedingen teruglopen en het MKB in de problemen komt.” Bankbestuurders kregen meer begrip voor de holistische benadering van wetenschappers ‘Banken, buffers en belastingbetalers’ geeft de lezer inzicht in de dilemma’s waar bankiers vrijwel dagelijks mee worden geconfronteerd. Fransman: “Bankbestuurders moeten rekening houden met hun klanten, de toezichthouders en hun aandeelhouders. Die verschillende stakeholders hebben vaak tegengestelde belangen.” Door de gesprekken realiseren economen zich volgens Fransman beter dat bankbestuurders constant belangen tegen elkaar moeten afwegen. Er zijn geen eenvoudige oplossingen voor de dilemma’s van bankiers. Van Tilburg: “Daarom is het zo belangrijk dat we lastige vraagstukken benoemen en met elkaar om tafel gaan. Voor de crisis hebben we soms teveel gedaan alsof de dilemma’s niet bestonden. Dit boekje biedt voer voor belangrijke discussies, voor bankiers onderling en in hun opleiding, maar zeker ook voor wetenschappers, politici, journalisten en andere geïnteresseerden. Bankieren is nu eenmaal te belangrijk om aan enkel de bankiers over te laten.”

Banken, buffers en belastingbetalers verkrijgbaar bij Amsterdam University Press (www.aup.nl)

De ontmoeting met Clemens Kool en Marieke Blom

De ontmoeting

Edward Feitsma

Hoofd Toezicht en Financiële Markten

Jasper van de Kerkhof

Conciso

Het economisch herstel na de financiële crisis verloopt grillig. Een dubbelinterview met Clemens Kool (CPB) en Marieke Blom (ING) over het voorspellen van economische groei, de lessen van de financiële crisis en de impact van de aangescherpte regelgeving.

Voorspellers begeven zich op onbekend terrein

Wat zou het makkelijk zijn: een glazen bol waarin je haarscherp ziet hoe de economie er over een jaar voorstaat. Maar wie verwacht er een aan te treffen op de burelen van het Centraal Plan Bureau (CPB) komt bedrogen uit. “Onze ramingen zijn geen harde voorspellingen”, zegt Clemens Kool, sinds maart 2015 adjunct-directeur van het CPB. “Het zijn de best beschikbare inzichten op het moment van publicatie.”

De economie is van veel factoren afhankelijk en voortdurend in beweging, benadrukt Kool. Dat maakt vooruitkijken lastig. “Tegelijkertijd moet de politiek zich kunnen baseren op inzichten die zijn verkregen door gedegen en onafhankelijk onderzoek. Dat is wat het CPB doet.” [zie kader pagina 11]

Niet alleen het CPB houdt zich bezig met het voorspellen van economische ontwikkelingen. Dat doen ook de economische bureaus van de grootbanken, zoals het Economisch Bureau van ING, maar dan vanuit een ander perspectief. “Als ING Economisch Bureau willen we economie begrijpelijk en relevant maken”, zegt hoofdeconoom Marieke Blom. “We delen onze kennis in rapporten, artikelen op internet, presentaties in het land en op social media. Zo helpen we consumenten, ondernemers en onze collega’s om betere financiële beslissingen te nemen.”

Wordt er wel eens met een schuin oog naar de voorspellingen van een ander gekeken? “Natuurlijk houden we in de gaten wat anderen voorspellen. En het is leuk als je het beter hebt gedaan dan een ander”, zegt Blom.

“Maar het is voor onze klanten niet zo relevant of de economie nou met 1,8 of 1,9 procent groeit. Het gaat vooral om het beeld dat we schetsen.”

Lessen van de crisis Toen de financiële crisis in 2008 toesloeg, bleek eens te meer dat de economie zich moeilijk laat voorspellen. Slechts een enkeling zag het naderende onheil aankomen. Kool: “Juist het voorspellen van een omslagpunt is heel lastig. De crisis brak los na een uitzonderlijk lange periode van economische rust. Nu de crisis achter ons ligt, zitten we in een overgangsfase. Het is nog onzeker of we terugkeren naar het oude groeipad of moeten wennen aan structureel minder groei.”

Marieke Blom

Marieke Blom is sinds 2014 hoofdeconoom van ING Nederland. Na haar studie Algemene en Monetaire Economie aan de Universiteit van Amsterdam ging Blom in 1999 als trainee aan de slag bij ABN Amro in Mexico. In 2002 stapte ze over naar de PvdA, waar ze onder andere verantwoordelijk was voor het team dat de verkiezingscampagne voedde met strategische informatie over andere politieke partijen. Van 2007 tot 2013 werkte Blom bij De Argumentenfabriek. Naast het vergroten van het netwerk en de naamsbekendheid hield ze zich daar bezig met de kwaliteit en uitvoering van projecten in de financiële en publieke sector.

Clemens Kool

Clemens Kool is sinds 2015 adjunct-directeur van het Centraal Plan Bureau (CPB). Na zijn promotie in 1989 aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en aanstellingen als universitair docent en senior econoom bij De Nederlandsche Bank (DNB), bekleedde hij vanaf 1991 verschillende leerstoelen aan de Universiteit Maastricht. Sinds 2003 is Kool hoogleraar aan de Utrecht University School of Economics (USE), onderdeel van de universiteit van Utrecht. Tot zijn aandachtsgebieden behoren monetaire theorie en monetair beleid, regulering en toezicht in de financiële sector en Europese integratie. Naast zijn aanstelling bij het CPB bleef Kool als deeltijdhoogleraar verbonden aan de Universiteit Utrecht.

Wat doet het CPB?

Het CPB maakt sinds 1945 economische beleidsanalyses ter ondersteuning van de politieke besluitvorming in Nederland. Het bekendst is het CPB van het Centraal Economisch Plan (dat in het voorjaar verschijnt) en de Macro Economische Verkenning (Prinsjesdag). Sinds 2013 vormen de ramingen van het CPB de officiële grondslag voor de rijksbegroting. Naast ramingen van de economische ontwikkeling analyseert het CPB de verkiezingsprogramma's van politieke partijen en maakt het maatschappelijke kosten-batenanalyses van grote infrastructurele projecten. Daarnaast doet het CPB kwantitatief en kwalitatief onderzoek op een groot aantal gebieden.

De crisis heeft laten zien dat een hoge mate van economische groei door overmatige kredietverlening op lange termijn niet houdbaar is, stelt Blom. “Het besef is toegenomen dat de banken als kredietverstrekkers nauw verweven zijn met de reële economie. Het is goed dat Europa nu maatregelen neemt, zodat er een betere balans ontstaat tussen risico en groei.” Nieuwe en aangescherpte regels kunnen grote gevolgen hebben voor banken en de economie. Het CPB onderzoekt die gevolgen in twee programma's. Kool: “Het programma Financiële Markten gaat vooral over orderingsvraagstukken. Bijvoorbeeld welke invloed wet- en regelgeving hebben op de concurrentie, efficiency en stabiliteit in de financiële sector.

Het programma Macro Financieel is gericht op de interactie tussen de financiële sector en economische groei. Bijvoorbeeld over de vraag of de reële sector te lijden heeft onder een gebrek aan krediet.”

Kleinere banken Het aanscherpen van de kapitaalseisen is een belangrijke stap die de soliditeit van de bancaire sector moet vergroten. Veel banken stoten activiteiten af en verkorten hun balansen. De beweging naar een kleiner, minder geconcentreerd bankwezen is volgens Kool een goede zaak. “We hebben in IJsland gezien dat er grote problemen kunnen ontstaan als de sector groter is dan de schat-

kist aankan. Dat illustreert ook het belang van de Europese bankenunie, waardoor het incasseringsvermogen in geval van faillissement van een bank wordt vergroot.” “We moeten bovendien niet vergeten dat de Nederlandse economie baat heeft bij de positie als financieel centrum”, vult Blom aan. “Amsterdam is van oudsher een belangrijke financiële speler in de wereld. We hebben een uitstekende financiële infrastructuur, gestoeld op de dienstverlening aan het multinationale bedrijfsleven en ons uitgebreide pensioenstelsel. De sector blijft een belangrijke pijler van onze economie, ook al is de omvang de laatste jaren afgenomen.”

In de maatschappelijke discussie is veel aandacht voor gevolgen van de aangescherpte regelgeving voor de kredietverlening aan bedrijven, en dan vooral het MKB. Duidelijk is dat het bedrijfsleven in Nederland te afhankelijk is van bankkrediet, vindt Kool. “Het ontbreken van alternatieven voor bankfinanciering is een zwak punt. Wat dat betreft kunnen wij leren van de VS, waar bedrijven voor hun financiering veel minder op de bank zijn aangewezen.” De banken delen die analyse, zegt Blom. “Zij zijn goed gepositioneerd om bedrijven te adviseren over alternatieve financieringsvormen, al dan niet als aanvulling op bankkrediet.”

Kennis bundelen In economisch opzicht begeven we ons op *terra incognita*. De Nederlandse economie herstelt van een hevige crisis, de rente beweegt rond nul procent en Europa zoekt naar mogelijkheden om vruchtbaar samen te werken binnen de monetaire unie. Blom: “Juist omdat we ons op onontgonnen terrein begeven is het van belang dat onderzoekers en wetenschappers onderling kennis uitwisselen.” Die wens kreeg een concrete invulling na een hoorzitting in de Tweede Kamer over de banken begin 2014. Er bleken grote verschillen van inzicht te zijn tussen de uitgenodigde wetenschappers, bankiers en toezichthouders.

“Er waren stormachtige discussies”, herinnert Kool zich. “Chris Buijink (voorzitter NVB, red.) heeft toen het initiatief genomen om een aantal discussieavonden te organiseren waar we met elkaar van gedachten konden wisselen. Die avonden heb ik als zeer nuttig ervaren.” Banken kunnen ook zelf bijdragen aan meer begrip vanuit de wetenschap, besluit Blom. “Zet de deur nog wijder open, zodat wetenschappers zich welkom voelen. Laat ze praten met mensen binnen de bank en zien wat er in de machinekamer gebeurt.”

Keer het tij: **Hang op!**
Klik weg!
Bel uw bank!

De voormalige bankovervaller is digitaal gegaan. Via phishing en malware proberen fraudeurs om personen en bedrijven informatie te ontfutselen. Met deze informatie kan fraude met internetbankieren, pinpassen, creditcards of de identiteit worden gepleegd. Via mail kunnen criminelen veel potentiële slachtoffers tegelijk benaderen, maar ze schuwen niet om mensen ook via de telefoon te benaderen. Samenwerking door alle partijen in de betaalketen is nodig om deze fraude zoveel mogelijk te beperken. En het werkt; de criminelen maken minder geld buit dan een paar jaar geleden. Het aantal phishingmails lijkt echter nog steeds toe te nemen.

De vijf principes voor veilig bankieren:

- Houd uw beveiligingscodes geheim.
- Zorg ervoor dat uw bankpas nooit door een ander gebruikt wordt.
- Zorg voor een goede beveiliging van de apparatuur die u gebruikt voor uw bankzaken.
- Controleer uw bankrekening.
- Meld incidenten direct aan de bank en volg aanwijzingen van de bank op.

Sinds 2007 verzorgen de banken gezamenlijk voorlichting over fraude bij internetbankieren en hoe de consument fraude kan voorkomen. Door mogelijke fraudesituaties in een commercial uit te vergroten worden mensen alert gemaakt. Het maakt hen weerbaarder, wat de schade door fraude beperkt. Daarnaast draagt het bij aan een positieve perceptie over de veiligheid van het betalingsverkeer.

Duidelijke boodschap behouden De commercial uit 2013 had de instructies ‘Hang op! Klik weg! Bel uw bank!’. Op verzoek van de banken lanceerde Betaalvereniging Nederland begin dit jaar een vervolg op de succesvolle commercial. Dit keer aangevuld met een nieuwe boodschap: ‘Verstuur nooit uw betaalpas!’.

AVROTROS Opgelicht?! had in januari jl. de primeur. Ruim 1,4 miljoen Nederlanders zagen hoe Antoinette Hertsenberg de twee spotjes aankondigde. Sinds het uitzenden van de commercial weten significant meer mensen wat ze kunnen doen om veilig te internetbankieren. Meer informatie is uiteraard terug te vinden via de website www.veiligbankieren.nl. De commercial zal dit jaar meerdere weken op tv te zien zijn. Daarnaast besteden de banken het hele jaar door aandacht aan de veilig-bankieren-boodschap via hun eigen communicatiekanalen.

Veilig-bankieren-commercial gaat de grens over De nieuwe commercial is ook goed ontvangen in het buitenland. Febelfin, de Belgische Federatie van de Financiële Sector, wilde het spotje over de betaalpas-opstuurfraude graag gebruiken. De commercial werd door hen toegevoegd aan een persbericht over fraudecijfers. Het filmpje is eveneens geplaatst op hun eigen online kanalen, waaronder www.febelfin.be, en op hun sociale media. Tijdens de Europese Week van het Geld in maart werd de commercial getoond op pleinen van diverse grote steden. Zo trekken we samen ten strijde tegen de internetcriminelen.

Lagere fraudecijfers – tij gekeerd? Sinds het begin van dit decennium is de schade door fraude fors afgenomen. De samenwerking van banken en andere organisaties, zowel binnen als buiten de financiële sector, leidt ertoe dat fraude vroegtijdig opgespoord en beperkt of zelfs voorkomen kan worden. Er zijn mooie resultaten geboekt, maar de lagere fraudecijfers van de afgelopen vier jaar bieden nog geen garantie dat het tij blijvend gekeerd is. Voorlichting en zelf alert zijn blijven belangrijk.

Meer informatie: www.veiligbankieren.nl

Gastcolumn

Ineke dezentjé Hamming-Bluemink

Voorzitter van de ondernemersorganisatie voor de technologische industrie FME

Vreemde ogen

De wereld om ons heen verandert sneller dan ooit. De eerste tablet werd pas zes jaar geleden geïntroduceerd. Nu is er in ieder huishouden wel een te vinden. Technologische vernieuwing zorgt voor grote doorbraken in bijvoorbeeld de zorg, voedsel en energie. Robotisering, digitalisering en internationalisering bieden bedrijven tal van kansen, maar ze krijgen ook te maken met steeds heftigere concurrentie. Om die het hoofd te bieden moeten de bedrijven slimmer produceren en met innovatieve producten komen: innovatie bepaalt de concurrentiekracht van de industrie en daarmee ook de export en welvaart.

Nederland heeft wat dat betreft een prima uitgangspositie. We hebben alles in huis om de digitale revolutie tot een succes te maken: een krachtige industriële basis, een uitstekende ict-infrastructuur en een goed opgeleide bevolking. FME, het ministerie van Economische Zaken, de Kamer van Koophandel en TNO lanceerde het Actieprogramma Smart Industry met als doel bedrijven te stimuleren om de explosieve groei van technologie en digitalisering te benutten voor nieuwe business-kansen.

Maar de industrie kan het niet alleen. Wil de Nederlandse industrie serieus meedoen op de wereldmarkt, dan moet er worden samengewerkt. Met het onderwijs, de bonden, de overheid, maar zeker ook met de banken. Bedrijven hebben immers ook geld nodig om hun innovaties te financieren.

Veel startende en bestaande ondernemers uit bijvoorbeeld de AgriFoodTech-sector hebben echter problemen om financiering te vinden voor innovatie. Soms omdat het gaat om mooie vinding waarvoor echter geen reële marktkansen zijn. Soms omdat een gedegen ondernemingsplan ontbreekt. Maar vaak lukt financiering via de bank niet omdat er geen bancaire lening nodig is, maar risicofinanciering of risicokapitaal.

Innovaties gaan altijd gepaard met onzekerheid waardoor er geen absolute garantie is dat een krediet ook kan worden terugbetaald.

Soms kunnen subsidies iets van die onzekerheid wegnemen. In andere gevallen moet de ondernemer op zoek naar risicokapitaal. Misschien is er een participatiemaatschappij of risico-investeerder die wil deelnemen. Van zijn bank mag hij dan verwachten dat deze met hem meedenkt, ook als een regulier bankkrediet niet tot de mogelijkheden hoort.

Dat dat ook kan, blijkt uit het AgriFoodTech Innovatiefinancieringsloket, dat in september samen met FME is opgezet door de brancheorganisaties Fedecom en GMV, de banken ABN-AMRO, Rabobank en ING en de Nederlandse Vereniging Participatiemaatschappijen NVP. AgriFoodTech-ondernemers met kansrijke innovaties kunnen bij het loket terecht voor advies over onder meer marktintroductie, patenten, het vinden van de juiste partners en subsidies, maar ook over het vinden van de juiste financieringsvorm. Het AgriFoodTech Innovatiefinancieringsloket is nog maar een pilot. Maar wel een mooie stap om samenwerking vorm te geven.

Ik hoop dat dit banken inspireert om de innovatieplannen van de technologische industrie waar mogelijk te ondersteunen. Door te luisteren en oplossingen te zoeken in slimme financiering. Samen moet het ons lukken te blijven vernieuwen en zo onze export, werkgelegenheid en welvaart te doen groeien.

Interview met Cora van Nieuwenhuizen Europarlementariër van VVD

Cora van Nieuwenhuizen

Cora van Nieuwenhuizen (1963) is sinds 1 juli 2014 Europarlementariër voor de VVD. Zij is lid van de commissie Economische en monetaire zaken (ECON) en de bijzondere commissie Fiscale rulings (TAXE 2). Van Nieuwenhuizen begon haar politieke carrière in 1994 als gemeenteraadslid in Oisterwijk. Tussen 2003 en 2010 was zij achtereenvolgens lid van de Provinciale Staten en de Gedeputeerde Staten Noord-Brabant. Daarna was zij van 2010 tot en met 2014 Tweede Kamerlid voor de VVD. Ook was zij voorzitter van de vaste commissie voor Financiën in de Tweede Kamer.

Interview

Aleid van der Zwan
Hoofd Public Affairs

Thomas Olivier
Conciso

U bent sinds 1 juli 2014 Europarlementariër voor de VVD. Hoe bevalt de overstap van de Tweede Kamer naar Brussel? “Ik ben in een heel andere wereld terechtgekomen. In Brussel werken 750 parlementariërs uit 28 landen. Het werk is veel massaler en ook een stuk complexer. In Nederland kende ik de standpunten van alle partijen. Met zoveel partijen in het Europees parlement is dat wel anders. Dat maakt het werk ontzettend uitdagend en erg leuk.”

Eind 2015 is een akkoord bereikt over een nieuwe Europese wet voor de controle van financiële benchmarks die u hebt geformuleerd. Waarom is die nieuwe wet belangrijk? “Het vertrouwen in benchmarks moet worden hersteld na de manipulatie van de Libor- en Euribor-rentes in 2012. Deze wetgeving moet voorkomen dat zulke benchmarks in de toekomst opnieuw gemanipuleerd kunnen worden. Libor en Euribor vormen de basis voor de rentes op allerlei leningen, van hypotheekleningen voor consumenten tot bedrijfsfinanciering. Ook benchmarks voor grondstoffen vallen onder de wet. Dat is belangrijk, want benchmarks voor olie zijn bijvoorbeeld mede bepalend voor de benzineprijs die consumenten en bedrijven betalen.”

Wat was de grootste uitdaging bij het tot stand komen van die nieuwe wet? “Ik wil nieuwe wetgeving niet nodeloos ingewikkeld maken. Met al die partijen in het Europees Parlement kan dat knap lastig zijn. In dit specifieke geval moet de wetgeving ertoe leiden dat grote benchmarks strikt worden gecontroleerd. Tegelijkertijd moest er een soepeler regime komen voor het grote aantal niet-kritische benchmarks, zoals een index voor olijfolie of een wijndindex. Je wilt al die kleine benchmarks namelijk niet teveel belasten. Wat dat betreft moet de wet ook werkbaar zijn voor toezichthouders. In Nederland krijgt de Autoriteit Financiële Markten (AFM) er een nieuwe taak bij.”

In Europa wordt ook gesproken over de mogelijkheid grote banken te splitsen in een zakenbank en een consumentenbank om te voorkomen dat ze te groot worden. Wat vindt u daarvan? “Toezichthouders moeten de mogelijkheid hebben om grote banken op te splitsen als de stabiliteit

van het systeem in gevaar dreigt te komen. Maar splitsing mag zeker geen uitgangspunt zijn bij het maken van nieuwe wetgeving. Er is al veel nieuwe regelgeving ingevoerd die de stabiliteit van de banken en van het financiële systeem ten goede komt. De kapitaalseisen zijn aangescherpt en is er een bankenunie. Bovendien verdwijnen risico's niet door het opsplitsen van banken. Kijk maar naar Lehman Brothers: dat was een pure zakenbank die het hele systeem aan het wankelen bracht.”

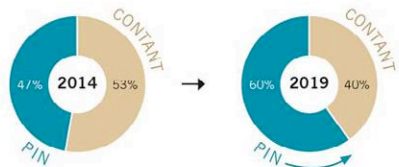
U stelde onlangs dat de invoering van het Europees depositogarantiestelsel leidt tot extra transfers van Noord- naar Zuid-Europa. Ziet u het stelsel niet als noodzakelijk sluitstuk van de bankenunie? “Ik ben niet tegen het depositogarantiestelsel, maar het mag geen verkaptetransferunie worden. De Zuid-Europese banken lopen nog altijd aanzienlijk meer risico dan Noord-Europese banken. Dat komt onder meer doordat zij relatief veel staatsobligaties van de zuidelijke lidstaten hebben. Een Griekse staatsobligatie is nu eenmaal iets anders dan een Duitse. Voordat we één garantiestelsel invoeren, moeten de risico's verder gelijkgetrokken worden. Het aantal slechte leningen bij Zuid-Europese banken moet omlaag en we moeten andere onderdelen van de bankunie eerst invoeren, zoals de nieuwe regels voor de afwikkeling van faillissementen van banken.”

Hoe kijkt u naar de bankensector in het licht van al die nieuwe regelgeving? “We moeten oppassen dat we niet doorslaan met de regelzucht. Ik wil vooral voorkomen dat we een afvinkcultuur krijgen, waarin we alleen maar controleren of financiële partijen zich aan alle regels houden. De vraag moet telkens zijn: draagt nieuwe wet- en regelgeving bij aan het verminderen van de risico's? Teveel regelgeving kan onze Europese financiële sector internationaal op achterstand zetten. Dat is bijvoorbeeld het geval als Europese banken verplicht worden opgesplitst, terwijl dat in andere delen van de wereld niet zo is. Ik wil daarom dat nieuwe regelgeving zoveel mogelijk aansluit op internationale afspraken. Zo ontstaat een gelijk speelveld.”

Het verhaal van de nederlandse banken

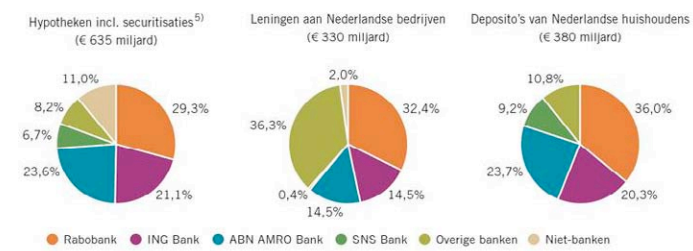
Hoeveel van alle consumentenbestedingen werd in 2014 online gedaan? Hoe hoog is de leverage ratio van de grote Nederlandse banken? Wat is het totale spaargeld en hoe hoog is de hypotheekschuld in ons land? Deze en veel meer cijfers vindt u terug in de factsheets die sinds enige tijd te vinden zijn op de website van de NVB. In heldere taal geschreven en van verhelderende grafieken voorzien

Pinnen gaat contant overstijgen

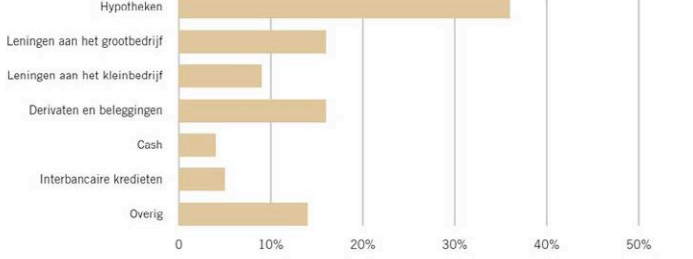
Bron: Betaalvereniging Nederland

Aandelen van banken in deelmarkten binnenlandse dienstverlening

Bron: DNB (2013)

Verdeling balans Nederlandse banken – 2014

Bron: DNB

Balanstotaal banken (in % van bruto binnenlandsproduct)

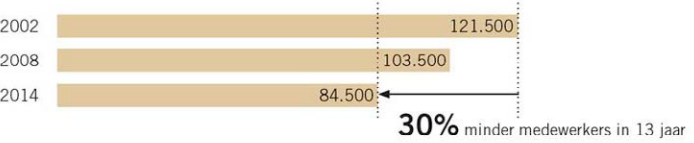

Plaats van Nederland op ranglijsten mondiale economie

1 Open Markets Index, International Chamber of Commerce.
2 www.rijksoverheid.nl.
3 DHL Global Connectedness Index (GCI) meet de mondiale verbondenheid van een land op basis van de grensoverschrijdende stromen van handel, kapitaal, informatie en mensen.

Aantal medewerkers werkzaam bij de banken

30% minder medewerkers in 13 jaar

Bron: NVB

Aleid van der Zwan

Hoofd Public Affairs

Laurens Miserus

Adviseur Public Affairs Den Haag

Nieuws uit Den Haag

Rentederivaten Eind 2015 nam de afhandeling van het rentederivatendossier een onverwachte wending doordat minister Dijsselbloem concludeerde dat de herbeoordeling van de betreffende rentederivaten door de banken en het toezicht daarop van de AFM tot dan toe niet goed genoeg waren geweest. De minister gaf toen overigens aan dat 'de inzet van de banken te goeder trouw is geweest'. Na deze constatering is er gezocht naar een nieuwe aanpak. Deze aanpak is op 3 april jl. door de Tweede Kamer vastgesteld. De commissie Financien stemde in met het besluit van minister Dijsselbloem tot benoeming van drie onafhankelijke deskundigen. Deze deskundigen moeten met de banken tot overeenstemming komen over een uniform herstell kader voor die gevallen van dienstverlening waarbij banken in het verleden tekort zijn geschoten. Doel is dat kader voor de zomer vast te stellen. Bank hebben steeds gezegd dat als blijkt dat de dienstverlening in het verleden tekort is geschoten, de betrokken ondernemer een passende oplossing zal worden aangeboden. Dat moet uiterlijk medio 2017 voor alle klanten feit zijn. Tot slot was er consensus over het op korte termijn uitbreiden van de bevoegdheid van de AFM en de DNB om de voortgang op dergelijke dossiers bij de verschillende organisaties individueel te noemen.

FinTech In de Tweede Kamer is op 21 januari een rondetafelgesprek over FinTech georganiseerd. Als vervolg daarop heeft op 17 maart een algemeen overleg plaatsgevonden. Op de agenda voor het algemeen overleg stond de kabinetsreactie op FinTech-ontwikkelingen. De minister gaat daarin in op kansen en risico's van FinTech en benoemt drie beleidsporen: het wegnemen van mogelijke knelpunten,

het waarborgen van de veiligheid van de financiële sector en het aangrijpen van nieuwe kansen. Ook de incorporatie en grote investeringen in FinTech door bestaande financiële instellingen zoals banken worden in de brief genoemd. Voor de zomer komt de minister met een nadere analyse van mogelijkheden om de toetreding van nieuwe spelers, veelal innovatieve partijen, te verbeteren. De inbreng van de politieke partijen sloot aan bij deze onderdelen: er is een stevige ambitie uitgesproken om als Nederland tot de koplopers te gaan behoren op het gebied van FinTech. De VVD diende hiertoe een tienpuntenplan in. Ook de eerdere benoeming als Special Envoy FinTech van Willem Vermeend ondersteunt dit doel. Medio februari benoemde het kabinet oud-minister Willem Vermeend als speciale afgezant met als doel de schakel te vormen tussen de FinTech-sector, de overheid, het bedrijfsleven en de toezichthouders. Hij moet proberen problemen voor technologische bedrijven in de financiële sector op te lossen en Nederland op de kaart te zetten als centrum van financiële vernieuwing.

Hypotheekrichtlijn Op 2 maart heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel ter implementatie van de hypotheekrichtlijn (Mortgage Credit Directive) behandeld. De richtlijn beoogt een goed functionerende Europese hypotheekmarkt tot stand te brengen met een hoog en gelijkwaardig niveau van consumentenbescherming. De Nederlandse wetgeving voorziet al in hoge mate in de bescherming van consumenten. Alle fracties benadrukten dat Europese regelgeving niet zou moeten leiden tot onnodige extra bureaucratie. Twee belangrijke inhoudelijke zorgen van de NVB betroffen onduidelijkheid over het offertetraject en de mogelijkheid om modelmatig te

mogen taxeren bij de aankoop van een woning, zodat consumenten die een bestaande woning kopen niet onnodig op kosten worden gejaagd. Over het offertetraject is door de minister duidelijkheid verschaft in het debat. Dankzij een gezamenlijke motie van de VVD en het CDA maakt de minister in bepaalde gevallen modelmatig taxeren bij de aankoop van een woning mogelijk. Er is verder gesproken over de vergoedingen die hypotheekverstrekkers mogen vragen bij het oversluiten en vervroegd aflossen van hypotheek – de boeterente. Deze mag volgens de richtlijn uitsluitend bestaan uit een eventueel rentenadeel en echte administratieve kosten, en dus niet de winstmarge. De AFM zal een handreiking maken waaruit blijkt waaraan de berekening van de boeterente moet voldoen, wat daarin wel en niet mag worden betrokken en hoe de consument daarover moet worden geïnformeerd. Tot slot besloot de minister tegemoet te komen aan de wens van de Kamer om koppelverkoop te verbieden; denk aan een verplichte betaal- of spaarrekening bij het verstrekken van een hypotheek. DNB vindt dit verbod onwenselijk, omdat klanten door deze koppeling gemak en zekerheid ondervinden met betrekking tot rentebetalingen en aflossingen. Ook biedt het banken een belangrijk handvat op het gebied van preventie doordat aan de hand van de betaalrekening vroegtijdig af is te lezen of er financiële problemen zijn die kunnen leiden tot bijvoorbeeld betalingsachterstanden. Zo zijn er nog meer praktische bezwaren te noemen. De beoogde implementatiedatum van de richtlijn was 21 maart, maar vanwege vertraging in de parlementaire behandeling zal de wet pas voor de zomer in werking treden.

Jaarverslag DNB: kapitaalpositie Nederlandse banken versterkt

De kapitaalpositie van banken is versterkt, zo staat in het jaarverslag van de Nederlandsche Bank (DNB). 'Banken zijn weerbaarder geworden tegen financiële schokken'. De zogenoemde risicogewogen kapitaalpositie van banken is aanmerkelijk toegenomen, van minder dan 12% in 2010 naar zo'n 17% nu. De Nederlandse Vereniging van Banken

(NVB) steunt het uitgangspunt van DNB dat het belangrijk blijft om kapitaaleisen af te blijven stemmen op onderliggende risico's, ook bij verdere herziening van de kapitaaleisen vanuit Bazel.

Scherpe daling plofkraken in tweede helft van het jaar

Het aantal plofkraken daalde in 2015 van 53 in de eerste helft naar 3 in de tweede helft van het jaar. Sinds de eerste plofkraken in 2008 is het aantal aanvallen op geldautomaten niet zo laag geweest als in de laatste zes maanden van 2015. Het totaal kwam daarmee op 56, 12 meer dan in 2014. De scherpe daling is het resultaat

van maatregelen die banken nemen om plofkraken te voorkomen en de nauwe samenwerking met de politie om daders op te sporen en te arresteren. De geringe kans op buit en de grotere pakkans maakt dat criminelen op zoek gaan naar andere manieren om aan geld te komen.

Banken starten pilot met online identificatiedienst iDIN

Op 8 maart start de eerste pilot met iDIN onder regie van Betaalvereniging Nederland. iDIN is een nieuwe dienst van de banken waarmee consumenten zich bij andere organisaties online kunnen identificeren, met de veilige en vertrouwde inlogmiddelen van hun eigen bank. Gedurende de pilotperiode kunnen consumenten met iDIN onder meer

inloggen op Mijn Belastingdienst. Klanten van ING en Rabobank kunnen vanaf de start meedoen aan de pilot. Klanten van ABN AMRO, SNS en Triodos volgen in april. Lees meer op Betaalvereniging.nl.

Nominaties Koning Willem I Plaqueette 2016 bekend

De Koning Willem I Prijs is dé nationale ondernemingsprijs voor het MKB die tweejaarlijks wordt toegekend door de Koning Willem I Stichting. Ondernemingen die de afgelopen jaren durf, daadkracht, duurzaamheid, doorzettingsvermogen en goed ondernemerschap hebben getoond, komen in aanmerking. Dit jaar zijn de genomineerden: CONO Kaasmakers; De Vegetarische Slager; Direct Current B.V.; Dopper B.V.; Eosta; Fairphone; Fujifilm Manufacturing Europe

B.V.; Interface; Koppert Cress B.V.; OVG Real Estate; Udea B.V.; Van Dorp. Uit deze Top 12 worden drie genomineerden gekozen voor de Koning Willem I Plaqueette voor Duurzaam Ondernemerschap 2016. Het bestuur van de Koning Willem I Stichting maakt de genomineerden uiterlijk in de tweede helft van april bekend. Deze bedrijven kunnen zich ook inschrijven voor de EBAE, de European Business Awards for the Environment.

fotoboek
kunst
muziek
toneel
website
app
architectuur
blog
boek
dvd
film
fotoboek
kunst
muziek
toneel

fotoboek
kunst

boek
dvd
film
fotoboek
kunst
muziek
toneel
website
app
architectuur
blog
boek
dvd
film
fotoboek
kunst
muziek
toneel
website
app
architectuur
blog

Recensie

Ode aan het dwarsdenken

‘Let’s make some money!’ Deze uitspraak in de film The Big Short had in het Nederlands net zo goed kunnen luiden: ‘De een zijn dood is de ander zijn brood’. De film draait om een kleine groep slimmeriken die de ineenstorting van de Amerikaanse woningmarkt zien aankomen en daarop speculeren, zodat zij uiteindelijk rijk worden van de kredietcrisis in 2008.

De kredietcrisis en de gevolgen daarvan zijn een inspiratiebron voor uiteenlopende cultuuruitingen. Films zoals Margin Call en – in Nederland – het boek ‘Dit kan niet waar zijn’ van Joris Luyendijk (hoewel non-fictie) en het theaterstuk ‘Door de bank genomen’ van de Verleiders zijn daar voorbeelden van. The Big Short is de nieuwste loot aan deze stam en werd onlangs gelanceerd in de Nederlandse bioscopen.

Banken komen niet zelden als grote boosdoeners naar voren en dat is in The Big Short niet anders. Het verhaal van dit verfilmde boek van Michael Lewis is bekend: Amerikaanse banken verstrekken op grote schaal hypotheek aan mensen die vanwege hun lage inkomen de lasten nauwelijks kunnen dragen. Hypotheken worden vervolgens verpakt in beleggingsproducten (securitisaties) die het zicht benemen op de onderliggende risico’s. Ratingbureaus geven deze producten consequent een triple A-status en daar twijfelt eigenlijk niemand aan. Maar, als iemand zo gek is tientallen miljoenen dollars te investeren in ‘Credit Default Swaps’ die tot uitbetaling komen als de markt instort, dan reageert een aantal zaken- en investeringsbanken op Wall Street: ‘Be my guest!’ Als het dan toch misgaat, zorgen deze banken eerst dat zij hun schaapjes op het droge hebben voordat andere beleggers hier lucht van krijgen. Geen fijn beeld van zakenbanken in Amerika. Dat beeld is natuurlijk al langer bekend; The Big Short voegt daar uitstekend acteerwerk in rollen van de ‘dwarsdenkers’ aan toe, zoals Christian Bale in de rol van de geniale, autistische fondsbeheerder Dr. Michael Burry die zijn beleggers keihard negeert en daarmee uiteindelijk tegen zichzelf beschermt. En enkele schitterende ‘intermezzi’ ingebouwd in de verhaallijn van de film die technisch ingewikkelde zaken op een toegankelijke manier duidelijk maken, zoals een toren van Jenga-blokjes die hypotheekpakketjes voorstelt.

Eigenlijk is de film een ode aan het dwarsdenken. Want de enkelingen hadden gelijk en de gevestigde orde (banken, ratingbureaus, ‘Wall Street’, de media) hield zichzelf in een veel te rooskleurige houdgreep. Het is goed dat Nederlandse banken een cultuurverandering hebben ingezet waarbij juist ook dwarsdenkers worden aangemoedigd om zich uit te spreken over ongewenst en roekeloos gedrag. The Big Short is een belangrijke waarschuwing voor de gevaren van maatschappelijk onverantwoord bankieren.

BvL

Bank in contact

Volg de Nederlandse Vereniging van Banken op Twitter: @bankensector

Op Twitter is maar liefst 3.113 keer getwitterd over #weekvanhetgeld, #EMW2016 (European Money Week), #bankvoordeklaas tijdens de Week van het geld (14 t/m 18 maart). Hieronder een greep uit de vele berichten.

Bank voor de klas @bankvoordeklaas · 18 mrt.
Tijdens de #weekvanhetgeld bijna 5000 gastlessen over omgaan met geld! Wat zijn wij trots op alle bankmedewerkers. Ontzettend bedankt.

Amiltenburg @amilburg · 18 mrt.
Wat een enthousiasme in de klas! Vandaag waren Irma en ik gastdocent bij de Toermelijn in Zaltbommel #bankvoordeklaas

EBF @EBF_FBE · 20 u
Our CEO @Wim_Mijs, as guest teacher, today taught a class on money skills at a Dutch school #EMW2016 @Bankvoordeklaas

Helmar v/d Woerd @HelmarVdWoerd · 18 mrt.
Superleuke les mogen geven op CBS De Parel ivm #weekvanhetgeld @bankvoordeklaas. Veel enthousiasme bij de kinderen!

Jeroen Dijsselbloem @J_Dijsselbloem · 16 mrt.
„Eerste baantje dat wat geld opleverde was uitlaten van hond van bureu.“ @kinderpersconferentie Week van het Geld

Klaas van Kruistum @klaasmans · 14 mrt.
Vanmiddag meegedolpen met de start van de Week van het Geld, en daarna #klaaskanalles aangezet, dat bleek p... - moby.to/8fhn9c

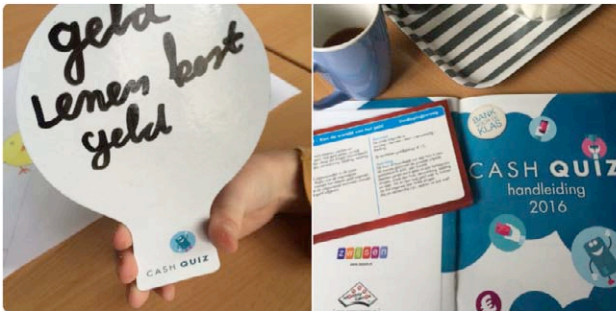
Arjette Kastelij @ArjetteK · 18 mrt.
Zó leuk om te doen. Kids van 6a en 5/6b van @PCBHetMozaiek waren zeer enthousiast en hebben veel geleerd!

Jij hebt geretweet
Edwin Degenars @DegenarsE · 15 mrt.
Straks de 1e van 7 lessen die ik ga geven #Bankvoordeklaas op het spectrum in Hoorn #aandeelinelkaar super leuk !!!

Verbond Verzekeraars @Verbond · 18 mrt.
De #weekvanhetgeld is bijna voorbij. Terugkijken naar de geslaagde opening? Check de video van partner @bankensector youtube.com/watch?v=MQHWGo...

NOS @NOS · 14 mrt.
Koningin Máxima sprak vandaag met kinderen over geld: "Je moet leren dat je moet sparen": nos.nl/v/2092742

Nicole Roubos @NicoleRoubos · 18 mrt.
Superleuke gastlessen gegeven aan groep 6 van de Regenboog in Nieuwendijk! #bankvoordeklaas #cashquiz #wordtjeblijvan

European Money Week @EUMoneyWeek · 14 mrt.
Many #financialeducation activities start across Europe today as part of #EMW2016. Go to europeanmoneyweek.eu/monday/ to see what's happening,

Aukje de Vries @aukjedevries · 18 mrt.
Gastless #weekvanhetgeld VVD: bewust leren omgaan met geld zorgt later voor meer verantwoordelijkheid aukjedevries.nl/index.php/nieu...

Nibud @Nibud · 18 mrt.
Onze afsluiter van #weekvanhetgeld : een artikel op Nu.nl met veel tips over financiële opvoeding: ow.ly/ZFCO5

